

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDAGI NODAVLAT MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA TA’LIM SIFATINI BOSHQARISH OMILLARI

Haqqiyeva Fotima Olimjonovna

Annotatsiya: *Maktabgacha ta’lim tizimini boshqarishda yangicha yondashuvlarga asoslanib ta’lim tarbiya jarayonini tashkil etish bugungi kunning asosiy masalasidir. Ushbu maqolada ham boshqarishni tashkil etishning usullari va turlari, innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida takomillashtirish haqida so’z boradi.*

Аннотация: *организация образовательно-воспитательного процесса на основе новых подходов к управлению системой дошкольного образования-главный вопрос сегодняшнего дня. В данной статье также рассматриваются методы и виды организации управления, совершенствования на основе инновационных педагогических технологий.*

Abstract: *the organization of the educational process based on new approaches to the management of the preschool education system is the main issue of today. This article also discusses methods and types of management organization, improvement based on innovative pedagogical technologies.*

Kalit so’zlar: *Boshqaruv, menejment, innovatsion boshqaruv, takomillashtirish, menejment, pedagogik texnologiya.*

Ключевые слова: *Менеджмент, управленческая деятельность, инновационный менеджмент, совершенствование, менеджмент, педагогическая технология.*

Keywords: *Management, Management, innovative management, improvement, management, pedagogical technology.*

DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlari rahbarlari boshqaruv faoliyatining asosiy yo‘nalishlari mavjud bo‘lib, ular tashkilot faoliyatini rejalashtirish, kadrlar bilan ta’minlash, ta’lim tashkiloti sifatida pedagogik jarayonlarni yo‘lga qo‘yish hamda uning sifat-samaradorligini oshirish, jamoatchilik va ota-onalar bilan hamkorlik, hamkor tashkilotlar bilan o‘zaro manfaatli munosabatlarni yo‘lga qo‘yish kabi sohalar bo‘lishi mumkin. Yuqoridagi fikrdan anglashiladiki, pedagogik jarayonlar yo‘lga qo‘yilgan DXSh asosidagi nodavlat ta’lim tashkilotida har tomonlama yuqori natijalarga erishish rahbar boshqaruv faoliyatining eng asosiy yo‘nalishlaridan biridir.

Tadqiqotchi G.A.Omanovning fikricha, maktabgacha ta’lim tashkiloti rahbariyatining sifatini boshqarishdagi doimiy va muntazam shaxsiy ishtiroki – ta’lim muassasasining sifatini ta’minlash jarayonida muvaffaqiyat garovi hisoblanadi.

Boshqaruv faoliyati samaradorligini oshirish yuzasidan ilmiy tadqiqot ishlarini olib borgan N.Axmedova o‘z ilmiy tadqiqot ishida maktabda pedagogik jarayonlarni tashkil etish, sifat va samaradorligini ta’minlashda subyektlar faoliyatini rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish va obyektiv baholash, rag‘batlantirish asosida muvofiqlashtirish rahbarlarning boshqaruv faoliyatini ifodalashini qayd etadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, mazkur paragrafda DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim sifatini boshqarish omillari o‘rganildi.

Ta’lim sifati tushunchasiga “Pedagogika fanidan izohli lug‘at”da ta’lim jarayoni qatnashchilarining ta’lim xizmatlaridan qoniqish darajasi yoki ta’limda qo‘yilgan maqsad va vazifalarga erishganlik darajasi sifatida izohlanadi.

Yuqoridagi tahlillar asosida maktabgacha ta’lim sifatini boshqarish boshqaruv funksiyalarini qo‘llash orqali ta’limning oldindan rejalashtirilgan talablarni bajarish hamda kafolatlangan natijaga erishishni ta’minlash uchun tashkil qilingan boshqaruv ekanligini ta’kidlash mumkin.

Mazkur o‘rinda maktabgacha ta’lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarini fiziologik va ma’nan rivojlantirish, ularda tegishli kompetensiyalarni shakllantirish uchun maqsadga muvofiq muhit hosil qilish ta’lim jarayonining maqsadi sifatida nazarda tutildi.

Me’yoriy hujjatlarda maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim-tarbiya sifatini ta’minlash maqsadida “Maktabgacha ta’lim va tarbiyaning davlat standarti” talablariga rioya etilishi ustidan nazoratning amalga oshirilishi nazarda tutilgan bo‘lib, mazkur nazorat davlat maktabgacha ta’lim tashkilotlarida Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi hamda uning quyi tashkilotlari tomonidan quyidagi turlarda amalga oshirilishi belgilangan:

ichki nazorat – davlat maktabgacha ta’lim tashkiloti rahbari hamda maktabgacha ta’limni boshqarish bo‘yicha yuqori turuvchi tuman (shahar) maktabgacha ta’lim bo‘limlari hamda Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar hududiy boshqarmalari tomonidan amalga oshiriladi;

tashqi nazorat – qonun hujjatlarida belgilangan davlat maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatini tekshirish vakolatiga ega bo‘lgan davlat organlari va tashkilotlari tomonidan amalga oshiriladi;

jamoatchilik nazorati – mahalla va qishloq fuqarolar yig‘inlarida tashkil etiladigan jamoatchilik komissiyasi tomonidan belgilangan tartibda amalga oshiriladi;

milliy va xalqaro darajada baholash – hukumatning tegishli qarori hamda xalqaro shartnomalar talablari asosida maktabgacha ta’lim boshqaruvi organlari, boshqa tashkilotlar, jumladan, xalqaro tashkilotlar hamkorligida amalga oshiriladi.

Shu sababli DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlari tadbirkorlik subyektlari sifatida ta’lim sifatining maqsadga muvofiq darajasidan eng ko‘p manfaatdor tomonlardan biri bo‘lishi davr talabidir.

Nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlarida foydalanilayotgan ta’lim dasturlarining “Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablari” ga muvofiqligi, tashkilotning o‘yinchoqlar, ta’limiy va didaktik o‘yinlar to‘plami bilan jihozlanishi, namunali ta’lim-tarbiya muhiti, bola shaxsiga individual yondashuvning yo‘lga qo‘yilganligi, pedagog xodimlarning sifat tarkibi va ularning ilg‘or ish usullarini qo‘llash darajasi, tashkilotda sifatni nazorat qilish va boshqarish tizimining mavjudligi kabilar sifatga ta’sir ko‘rsatuvchi ichki omillarni ifodalaydi.

Maktabgacha ta’limning sifati va samaradorligiga bevosita ta’sir qiluvchi tashqi omillar davlat tomonidan maktabgacha ta’limga qaratilayotgan e’tibor, bolaning individual xususiyatlari, u tarbiyalanayotgan oiladagi ijtimoiy-psixologik muhit, maktabgacha ta’lim

xizmatlari bozorida raqobatning mavjudligi, DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotining hamda ota-onalarning moliyaviy-iqtisodiy ko‘rsatkichlari, hududda maktabgacha ta’limga bo‘lgan ijtimoiy talab darajasi bo‘lishi mumkin.

Yuqorida ko‘rib chiqilgan tahlillarga asosan davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim sifatini baholashning quyidagi mezonlarini ilgari surish maqsadga muvofiq: shart-sharoitlar, ta’lim dasturlari, tarbiyalanuvchilarning fiziologik ko‘rsatkichlari va salomatligi darajasi, pedagog xodimlar tarkibining sifati, ovqatlantirish sifati, ta’lim tashkilotining ijtimoiy nufuzi va tashkilotda sifatni boshqarish tizimining faoliyati darajasi.

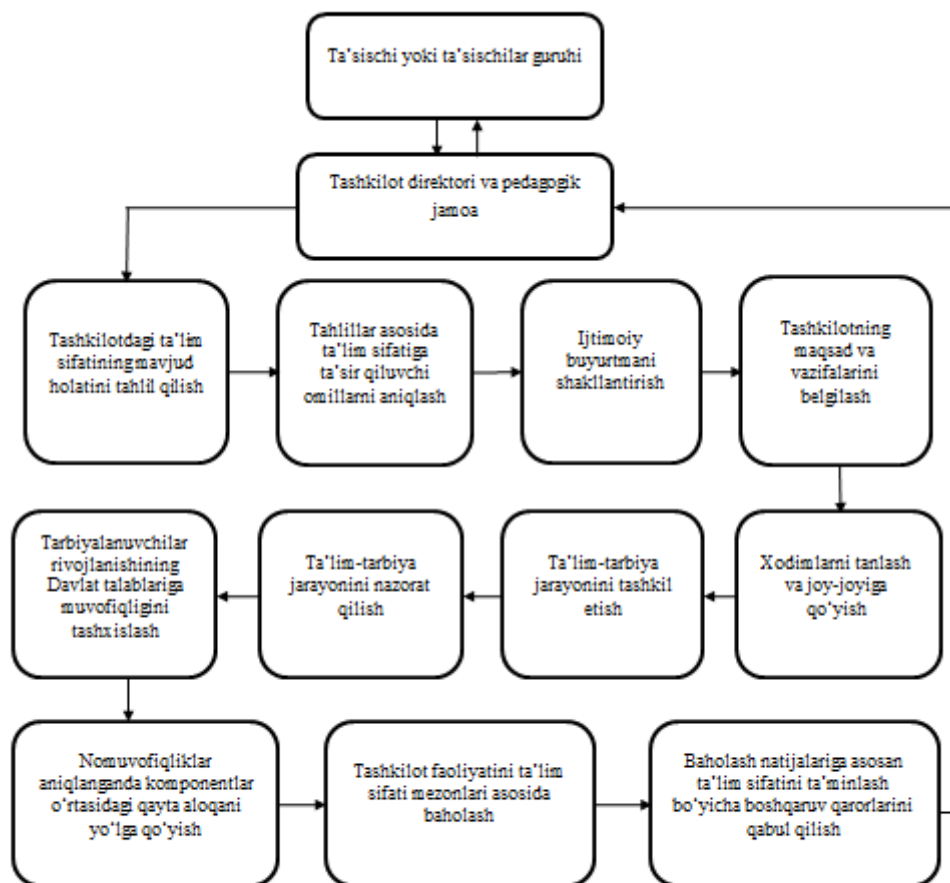
Mazkur mezonlar orasida DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlari uchun eng muhimlaridan biri, ko‘pchilik ota-onalar uchun aksariyat hollarda ustuvor ahamiyat kasb etadigan ko‘rsatkich tashkilotda tarbiyalanuvchilar uchun yaratilgan shart-sharoitlardir. Mazkur shart-sharoitlarni shartli ravishda ikkiga bo‘lish mumkin. Bular tarbiyalanuvchilarning xavfsizligi va salomatligini saqlashga qaratilgan hamda ta’lim-tarbiya jarayonida bolalarni rivojlantiruvchi muhitdir. Bugungi kunda DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlari rahbarlari kuchli raqobat muhitida mazkur mezonning naqadar muhim ahamiyatga ega ekanligini his qilgan holda tashkiliy shart-sharoitlarni yaxshilashga katta e’tibor qaratmoqdalar.

Shuningdek, maktabgacha ta’limning davlat o‘quv dasturini samarali amalga oshirish uchun tarbiyalanuvchilarning maktabga tayyorgarlik darajasi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotida davlat ta’lim standartlariga muvofiq tarbiyalanuvchilarning rivojlanish sohalarini, umumiy muhim kompetensiyalari bo‘lgan – kommunikativ, o‘yin, ijtimoiy va bilish kompetensiyalarini rivojlantirish muhim hisoblanadi.

DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotining ijtimoiy nufuzi tarbiyalanuvchilar soni, joriy navbatlar ko‘lami va tashkilot quvvatining o‘zaro mutanosibligiga asoslanadi.

DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotida sifatni boshqarish tizimi, unga rahbarlikning qay darajada amalga oshirilishi ta’lim sifatini baholash mezonlaridan biri bo‘lib, tashkilotning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish, ta’lim sifatini ta’minlashga qaratilgan boshqaruv qarorlarini qabul qilish, ta’lim-tarbiya jarayonlarini tashkiliy va moliyaviy ta’minlash, boshqaruvchi va boshqariluvchi pog‘onalar hamda hamkor tashkilotlar o‘rtasida ijobiy munosabatlarni o‘rnatish, faoliyat yo‘nalishlarini muvofiqlashtirish, xodimlarni tanlash va joy-joyiga qo‘yish bevosita rahbarning boshqaruv kompetensiyalariga bog‘liq.

Ta’lim sifati, uni baholash mezonlari, usullari, sifatni boshqarishning nazariy tahlillaridan kelib chiqib DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotida ta’lim sifatini boshqarish algoritmi ishlab chiqildi(1-rasm)

1-rasm. DXSh asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotida ta'lim sifatini boshqarish algoritmi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar Strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 30-sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3955-son Qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-apreldagi "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada rag'batlantirish va rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3651-sonli Qarori.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4312-son Qarori.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 30-yanvardagi "Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4581-son Qarori.

6. Haqqiyeva F.O Davlat xususiy sherikchiligi asosidagi maktabgacha ta’lim tashkilotlari rahbarlarining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish science and innovation international scientific journal volume 1 ISSUE 8 UIF-2022: 8.2 | ISSN: 2181-3337 1899-1902-betlar

7. Haqqiyeva F.O Davlat xususiy sheriklik asosidagi maktabgacha ta’lim tashkilotlari faoliyatini boshqarish tamoyillari pedagoglar malakasini oshirishning axborot-ta’lim muhitini tashkil etish: muammo va yechimlar xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari 22-25-betlar

8. Usarov J.E Haqqiyeva F.O Воспитательный кластер как основной фактор благополучия человека inson farovonligini o‘rganishda fanlararo yondashuv xalqaro ilmiy konferensiya materiallari II QISM Toshkent – 2023 2 UO‘K 08 KBK 94 451-455-betlar